

Δημοτικό τραγούδι

Ορισμός:

Με τον όρο δημοτικό τραγούδι ονομάζουμε **έμμετρα αφηγηματικά κείμενα** που έχουν συνθέσει άγνωστοι (ανώνυμοι) δημιουργοί και που κατά καιρούς ή τόπους έχουν συμπληρωθεί ή τροποποιηθεί από τη λαϊκή παράδοση. Τα τραγούδια αυτά δεν εκφράζουν έναν άτομο αλλά ένα λαό (τους πόθους, τους καημούς, τα ήθη, τα έθιμα, τις ιστορικές περιπέτειες, τους φόβους και τα συναισθήματά τους).

Παραλλαγές: διάφορες μορφές, στις οποίες μπορεί να διασώζεται ένα δημοτικό τραγούδι με το ίδιο θέμα.

Κατηγορίες δημοτικών τραγουδιών:

1. Διάφορες εκδηλώσεις της ζωής
2. Ιστορικά τραγούδια (ακριτικά, κλέφτικα, θρήνοι)
3. Παραλογές

Τεχνική των δημοτικών τραγουδιών

1. Στίχος: **ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος**
2. **Λιτός και πυκνός λόγος:** αποφεύγονται οι μακρηγορίες, επίθετα λίγα.
3. **Επανάληψη:** επαναλαμβάνεται η ίδια λέξη ή το ίδιο νόημα σ' ένα στίχο.
Π.χ. *Πες μου τι κλάψες θλιβερές, τι μαύρα μοιρολόγια.*
Μια λυγερή βαριάρρωστη, μια λυγερή πεθαίνει.
4. **Ισομετρικός παραλληλισμός:** παράλληλη χρήση δυο εννοιών στα δύο ημιστίχια του δεκαπεντασύλλαβου.
Π.χ. *Μάνα με καταράστηκε, βαριά κατάρα μου πε.*
5. **Αρχή της ισομετρίας:** δεν υπάρχουν διασκελισμοί. Κάθε μετρική ενότητα περιέχει ένα ολοκληρωμένο νόημα.
6. Ερωτήσεις και διάλογοι
7. Κοινοί επαναλαμβανόμενοι στίχοι
8. Ο νόμος των τριών
9. Ο τυχερός αριθμός 3 και τα πολλαπλάσιά του
10. Το θέμα των άσκοπων ερωτήσεων
11. Το θέμα του αδυνάτου
Π.χ. *Αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γεφύρι*
Κι αν πέφτουν τ' άγρια πουλιά, να πέφτουν οι διαβάτες.
12. Προσωποποιήσεις
13. Μεταφορές, εικόνες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1. Δημιουργία των δημοτικών τραγουδιών

- Ρίζα τους: αρχαία λαϊκά τραγούδια
- Πλάθονται: από το λαό
- Εκφράζουν: πόθους, βιώματα, λαχτάρες, ιδέες, προσδοκίες, ιδανικά, συναισθήματα του λαού
- Υπάρχει πάντα ο πρώτος δημιουργός (ταλαντούχος στιχουργός, ανώνυμος ποιητής)
- Ο λαός στη συνέχεια τα αλλάζει, τα προσαρμόζει στην καλαισθησία του και ξεχνιέται ο πρώτος δημιουργός
- Ο λαός ποτέ δεν τα απάγγελλε – πάντα τραγουδιούνταν με συνοδεία μουσικής ή μουσικής και χορού σ' όλες τις ανθρώπινες εκδηλώσεις και καταστάσεις.

2. Παραλλαγές

- Σώζονται σε παραλλαγές, οι οποίες είναι οι διάφορες μορφές στις οποίες μπορεί να διασώζεται ένα δημοτικό τραγούδι με το ίδιο θέμα.
- Οι μορφές αυτές παραλλάσσουν μεταξύ τους, ανάλογα με τις περιοχές προέλευσής τους, ως προς τον αριθμό των στίχων, τη γλώσσα, την επεξεργασία του ίδιου θέματος. (π.χ. «ο θάνατος του Διγενή»: συναντάται σε κρητική, κυπριακή, ποντιακή παραλλαγή).

3. Κατηγορίες δημοτικών τραγουδιών

- Αυτά που αναφέρονται στις διάφορες εκδηλώσεις της ζωής (της αγάπης, νυφιάτικα, νανουρίσματα, κάλαντα, αποκριάτικα, εορταστικά, μοιρολόγια, της ξενιτιάς, γνωμικά, της δουλειάς...)
- Ιστορικά τραγούδια (ακριτικά, κλέφτικα, θρήνοι)
- Παραλογές

4. Κοινά χαρακτηριστικά όλων των δημοτικών τραγουδιών

- Η λιτότητα και πυκνότητα στη γλώσσα (παραλείπεται ό,τι θεωρείται περιττό ή δευτερεύον, υπάρχουν κυρίως ρήματα και ουσιαστικά και λίγα επίθετα)
- Στίχος: κυρίως ο ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος
- Αυτοτέλεια στίχου – χωρίς διασκελισμό
- Στερεότυπες εκφράσεις
- Άστοχα ερωτήματα
- Διάλογος
- Σχήματα λόγου (υπερβολές, προσωποποιήσεις, το θέμα του αδυνάτου...)

5. Τι είναι οι παραλογές:

- Πολύστιχα (μεγάλα) αφηγηματικά δημοτικά τραγούδια
- Έχουν επικό τόνο και τραγικό χαρακτήρα
- Δραματική εξέλιξη της υπόθεσης
- Τολμηρή σύλληψη του θέματος
- Έχουν δραματικές, φανταστικές υποθέσεις (θρύλοι με δράκοντες και στοιχειά, εξαφανίσεις και αναγνωρίσεις, νεκραναστάσεις κ. ά.)
- Εξωλογικά στοιχεία
- Διάλογος μεταξύ ανθρώπων, ζώων και πουλιών